

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- ﴿١﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
﴿٢﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
﴿٣﴾ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ
﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
﴿٦﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ
﴿٧﴾ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılmış Şeytan'dan Allah'a sığınır,
Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlarım.

1. Hamd (ve şükür), âlemlerin Rabb'i Allah'adır.
2. O, Rahman'dır; merhamet edendir.
3. O, hesap gününün de mutlak hâkimidir...
4. Rabb'imiz! Biz, sadece Sana ibadet eder,
sadece Senden yardım dileriz.
5. Bizi doğru yola ilet.
6. Kendilerine (özel) nimet verdiğin kimselerin yoluna;
7. gazabına uğrayanların ve doğru yoldan sapanlarınkine değil!!
(Amin)
(Fatiha, 1/1-7)

Fecr Yayınları: 229

HAKK'TAN HALKA KELÂMULLAH
(Levh-i Mahfûz'dan Mushaf-ı Şerif'e)

Prof. Dr. M. Zeki DUMAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Kapak & Mizanpaj
FCR

Baskı & Cilt
AYDAN BASIM ve YAYIM LTD. ŞTİ.
Örnek Sanayi Sitesi Alinteri Bulvarı
364. Sokak No: 4 Ostim/ANKARA
Tel: 0312.354 46 27-28

1. Baskı: Kasım 2016

ISBN: 978-605-9652-16-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No:14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0 312) 310 08 60 – Fax: (0 312) 311 47 89
web: www.eskiyeni.org • e-mail: fcr@fcr.com.tr

HAKK'TAN HALKA KELÂMULLAH

(Levh-i Mahfûz'dan Mushaf-ı Şerîf'e)

Prof. Dr. M. Zeki Duman

ANKARA 2016

Prof. Dr. M. Zeki DUMAN

1952 Yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesi, Gümüştepe köyünde doğdu. İlkokulu köyünde bitirdi. Orta öğretimin ilk bölümünü Sivas, ikinci bölümünü Kayseri İmam-Hatip Lisesi'nde 1969 yılında tamamladı. Aynı yıl, Eylül ayında, haricîten fark dersleri sınavlarını vererek Kırşehir Lisesi'nden Lise Diploması aldı. 30 Haziran 1973 tarihinde Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun oldu. 1973-1977 yılları arasında dört yıl Kırklareli İmam-Hatip Lisesi'nde Meslek Dersleri Öğretmenliği ve Müdür Yardımcılığı görevlerinde bulundu. 13 Nisan-31 Ekim 1975 tarihleri arasında Isparta'da kısa devre askerlik görevini tamamladı. 26 Haziran 1977 tarihinde Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'ne Tefsir Asistanı olarak atandı. 18 Nisan 1984 tarihinde Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Tefsir Bilim Dalında Doktor, 25 Kasım 1987 tarihinde Doçent, 11 Haziran 1993 tarihinde de Profesör unvanlarını aldı. 03 Ekim 2009-31 Aralık 2012 yılları arasında Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Dekanlık görevi yaptı. Arapça ve Fransızca bilmektedir. Evli olup üç çocuk babasıdır. 10.07.2013 Ramazan'ının ikinci günü geçirdiği trafik kazası sonucu rahmet-i Rahman'a kavuşmuştur.

KİTAPLARI

1-Kur'an-ı Kerim'de Örtünmenin Sınırları, İpek Yayın Dağıtım, İstanbul 2008.

2-Beyânu'l-Hak Kur'an-ı Kerim'in Nüzul Sırasına Göre Tefsiri, (I-III), Fecr Yayınevi, Ankara, I. Baskı 2006, II. Baskı 2008, III. Baskı 2016 (2 cilt).

3-Beş Sürenin Tefsiri (Sosyal Muhteva Ağırlıklı), Fecr Yayınevi, Ankara 1999, II. Baskı 2010.

4-Vahiy Gerçeği, Fecr Yayınevi, Ankara, I. Baskı 1997.

5-Nüzulünden Günümüze Kur'an ve Müslümanlar, Fecr Yayınevi, Ankara, Baskıları: 1996, 1997, 2006, 2010.

6-Uygulamalı Tefsir Usulü ve Tefsir Tarihi I, Erciyes Üniversitesi Yayınları, No: 40, Kayseri, 1992.

7-Kur'an ve Tıbbâ Göre İnsanın Yaratılışı ve Tüp Bebek Hadisesi, Nil Yayınları, İzmir, 1990, 1991.

8-Kur'an-ı Kerim'de Adâb-ı Muâşeret, (Doktora) Tuğra Yayınevi ve İpek Yayın Dağıtım, İstanbul, İlk Baskı: 1982, Son Baskı: 2009.

9-İslâm'da Namaz ve Teheccüd, Fecr Yayınevi, Ankara 2010.

10-Cennet Evlerimizde (Arapçadan tercüme) 14.06.2015

Ayrıca çeşitli dergilerde yayımlanmış pek çok makalesi bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	7
ÖN SÖZ	9
GİRİŞ	13

I. BÖLÜM

LEVH-İ MAHFUZ ve KUR'AN-I KERİM

I. İSLÂMÎ KAYNAKLARDA LEVH-İ MAHFUZ	21
1. "Levh-i Mahfûz" Adı	21
2. Lügâta "Levh"/"Levh-i Mahfûz"	22
3. Kur'an'da "Levh" ve "Levh-i Mahfûz"	24
a. Levh'in Tahta Anlamı	24
b. Levh'in Yazı Malzemesi Anlamı	24
c. Beşer İçin Mahiyeti Meçhul "Korunmuş Levha" Anlamı	26
4. Hadislerde Levh-i Mahfûz	27
5. Tefsirlerde Levh-i Mahfûz	28
6. Tasavvuf Erbabı Açısından Levh-i Mahfûz	32
7. İslâm Mütefekkirlerine Göre Levh-i Mahfûz	35
II. KUR'AN-I KERİM AÇISINDAN LEVH-İ MAHFUZ'UN MUHTEVASI	36
1. Göklerde ve Yerdeki Her Şeyin Kaynağı Levh-i Mahfûz	38
2. İnsanların Yaratılış Süreçleri Açısından Levh-i Mahfûz	39
a. Bitki	40
b. Eşeyssel Hücreler	42
c. Embrio	42
3. İnsanın ve Tabiatın Alın Yazısının Kaydedildiği Levh-i Mahfûz	45
4. "Yaş ve Kuru" Her Şeyin Kaydedilip Korunduğu Levh-i Mahfûz	46
5. Semavi Kitapların Kaynağı Levh-i Mahfûz	50
III. KELÂMULLAH DA DAHİL HER ŞEYİN LEVH-İ MAHFUZ'A YAZILMASI	51
IV. LEVH-İ MAHFUZ ve KADER	53
V. NİÇİN LEVH-İ MAHFUZ?	58
VI. LEVH-İ MAHFUZ'UN GERÇEKLİĞİNE YAPILAN İTİRAZLAR	61

II. BÖLÜM

KELÂMULLAH'IN CİBRİL'E İNTİKALİ ve Hz. PEYGAMBER'E İNZALİ

I. ALLAH'IN BEŞER İLE KONUŞMASI/KELÂMULLAH	67
1. Allah'ın Beşer İle Konuşması	68
a. Vahiy	69
b. Perde Gerisinden Kelâm	70
c. Elçi Vasıtası İle Vahiy	72
2. Vahyin İmkânı	76
II. KELÂMULLAH İLE CİBRİL ARASINDAKİ VASİTA	78
1. "Suhuf" (ve Sehâif)	85

2. "Sefera"	85
3. Sühuf ve Sefera'nin Kimliği	85
III. KELÂMULLAH'IN ALLAH'IN ELÇİSİNE İNZALİ	95
1. Vahyin Sahibi	96
2. Cibril'in Görevi	97
3. Kur'an'ın İnzali İle İlgili Ayetler ve İhtilaf Noktaları	100
a. Kur'an'ın İnzal Edildiği Zaman	101
b. Kur'an'ın İndirildiği Yer	102
ba. "El-Beytu'l-'Izze"	103
bb. Cibril	105
bc. Hz. Peygamber'in Kalbi	105
bd. Hz. Peygamber'e İndirilmeye Başlandı	107
4. Kur'an'ın İnzali Hakkındaki Tüm İhtilafların Sebepleri	108
a. Hadisler ve Rivayetler	108
b. "Kur'an", "İnzal" ve "Tenzil" Teorileri	109
c. Tüm İhtilafların Kaynağı Olan Görüş, Rivayet ve Teorilerin Değerlendirilmesi	111
5. İnzal Edilen Kur'an'ın Mahiyeti	116
a. Hz. Peygamber'in Kalbine Yalnız Mana Olarak İndirildiği Görüşü	116
b. Kur'an'ın Hem Lafız Hem Mana Olarak İndirildiği Görüşü	121
IV. RESÛLULLAH'A SÛRELERİN/PASAJLARIN İNZALİ ve İNZAL KEYFİYETİ	121
1. Vahiy Ciddi ve Ağır Bir Hadisedir	121
2. Bir Celsede Vahiy Edilenlere Kur'an'da Hep Sûre Denilmektedir	123
3. Resûlullah'a Sûrelerin/Pasajların İnzal Keyfiyeti	125
4. Ayetlerin Cümle Cümle anlam Dokusu ve Değerlendirilmesi	129
V. İNZAL EDİLEN AYETLERİN MAHİYETİ ve TANZİMİ	133
VI. KUR'AN KİMİN SÖZÜDÜR?	138
1. Kelâmullah'a Beşer Sözü Karışmış Olabilir mi?	147

III. BÖLÜM

KELÂMULLAH'IN YAZI İLE TESPİTİ CEM'İ VE TEKSİRİ

I. KELÂMULLAH'IN YAZI İLE TESPİTİ	155
1. Vahyin Yazıldığı Malzeme	157
II. KELÂMULLAH'IN CEM'İ	159
1. Mushaf'ın Tertibi	160
III. KELÂMULLAH'IN TEKSİRİ	162
SONUÇ	167
KAYNAKLAR	171

KISALTMALAR

- a.g.e. : Adı geçen eser
a.s. : Aleyhisselam
Bkz. : Bakınız
b. : Bin, İbn
ev. : Çeviren
ođ. : Çođulu
Hz. : Hazret
h. : Hicrİ
Kırş. : Karşılaştır
k.v. : Kerremallahü vecheh
mad. : Maddesi
tek. : Tekil
M.Ö. : Milattan Önce
M.S. : Milattan Sonra
ö. : Ölümlü
r.a : Radıyallahu anhü/anha
s. : Sayfa
s.a.v. : Sallallahu aleyhi vesellem
thk. : Tahkik eden
trc. : Tercüme eden
tsz. : Tarihsiz
v. : Vefatı
v.b. : Ve benzeri
v.d. : Ve devamı

ÖN SÖZ

Kur'an Allah Kelâmı'dır. Âlemlerin Rabb'i katından indirilmiş İlahî bir kitaptır. Semavi kitapların sonuncusudur. Anlaşılan Kıyamet yaklaşmıştır... Yüce Allah'ın, âlemleri kendisi için yarattığı insanlığa en son hidayeti ve rahmetidir. En son elçisi Hz. Peygamber'le birlikte Âdemoğluna büyük bir iyiliğidir.

Kur'an-ı Kerim'den edindiğimiz bilgiye göre, "Bu Kitap", Hz. Peygamber'e inzal edilmeden önce "Bir levh"de, değişik bir ifade ile "Ümmü'l-Kitap"ta muhafaza altındadır. Ona, ancak "temizler" dokunabilir. Ondan, en ufak bir bilgiyi dahi Allah'ın dilediğinden başkası ihata edemez. Semavî kitapların da içerisinde yer aldığı "Ana Kitap", yaratılmış ve yaratılacak her şeyi içermektedir. O, İslâm kültüründe "Levh-i Mahfûz" olarak bilinmektedir.

Levh-i Mahfûz, Kur'an'daki nitelendirmelere göre, var olacak her şeyin, yaratılmaya başlamadan önce "kalem" ile kaydedilip muhafaza altına alındığı Allah'ın mükemmel bir projesi niteliğindedir. Göklerde ve yerdeki her şey; insanların, hatta tüm canlıların yaratılış süreçleri, diyalektikleri, kaderleri, ölü bedenlerin toprakta kaybettikleri ve korunanlar... Kıyamet süreci ve Ahiret hayatı... bizce meçhul olan sûret ve hakikatleri itibariyle orada bir biçimde kayıtlıdır. Eşyanın yaratılma sürecine girmesiyle birlikte bu soyut proje, tıpkı mükemmel bir filmin karelerinin senaryoya uygun olarak detaylı bir biçimde sahneye aktarılması gibi, zaman ve mekân içerisine somut bir gerçeklik olarak yansıtılmış ve bu kıyamete kadar devam edecektir; hatta kıyametin ötesine...

"Levh-i Mahfûz", tartışma konusudur. Bu bir gerçek midir? Gerçekten yazılı bir levha mıdır? Yoksa İlahi bir gerçeğin sembolik bir ifadesi midir? Yahut yaratılmışlardan oluşan varlık âleminin tümü müdür? Veya hiç biri!...

Kur'an'da sözü edilen bir gerçek olduğu asla inkar edilemez... Onun hakikatini idrak ve ihata etmek, beşer için mümkün müdür? Asla... Ancak başta Kur'an ve hadisler olmak üzere, kaynaklarda açıklandığı ölçüde bu ilmin/bilgi kaynağının mahiyeti ve muhtevası hakkında kısmen de olsa, marifet sahibi olmak hiç de imkânsız değildir. O sebeple ilmî tecessüs, tahkik ve gerçek bilgiye ulaşma arzumuz ve araştırmacı kimliğimizle bu gerçeği imkân ölçüsünce araştırmaya yöneldik.

Biz bu çalışmamızın Birinci Bölümünü, bu ve benzeri sorulara cevap bulmaya ve Levh-i Mahfûz'un mahiyetini Kur'an'a dayalı olarak tanıtmaya ayırdık.

İkinci Bölüm'de, "Kelâmullah"ın Levh-i Mahfûz'dan "Hate-me'n-Nebiyûn"e indirilişi ve indiriliş keyfiyetine yer verdik.

Önceki İlahî kitaplar, peygamberlerine, doğrudan, bir celsede ve toplu halde verilmişlerdi. Kur'an ise, yaklaşık yirmi üç yılda ve pasajlar halinde okunarak inzal edilmiştir.

Kelâmullah'ın Hz. Peygamber'e inzalinde yegâne vasıtanın Cibril olduğu bilinir. Oysa Abese Sûresinde "son derece değerli ve saygın yazıcıların elleriyle..."¹ âyeti, Resûlullah'a inzal edilen her pasajın temiz ve yüksek sahifeler üzerinde yazılı olarak Cibril'e intikal ettirildiği fikrini vermektedir...

Ay ve gecesiyle birlikte açık olmasına rağmen, Kur'an'ın ilk indirildiği zaman ve mekân da ihtilaflıdır. Kur'an'ın Ramazan ayında ve Kadir gecesinde indirilmeye başladığına, neredeyse herkes ittifak etmiş iken, bir kısım müfessirler, ilk defa Şaban ayının on beşinci gecesinde dünya semasında "Beytü'l-İzze"ye indirildiği iddiasındadırlar. Bu sebeple Kur'an'ın inzal sürecinde de şu üç

¹ Abese, 80/11-16:

كَلَّا إِنَّمَا تَذَكِّرُهُ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرَهُ
فِي خُضْبٍ مُّكْرَمَةٍ مَّرْبُوعَةٍ
مُطَهَّرَةٍ بِأَيْدِي سَفَرَةٍ كَرَامٍ بَرَّةٍ

"Hayır! Şüphesiz o sana Rabbinden gelen bir tezkiredir. Ancak dileyen kimse ondan öğüt alır! O, şerefli, O, kadri yüksek ve tertemiz sayfalarladır; son derece değerli ve saygın yazıcılar(melekler)ın elleriyle yazılmıştır."

farklı mekândan söz edilmektedir: Levh-i Mahfûz, Dünya Seması ve Hz. Peygamber...

Bu ihtilaflar tefsirlerde ve genellikle de ilim adamlarının görüşlerine dayalı olarak tartışılıp durmaktadır. Biz, temel ve vazgeçilmez kaynak Kur'an'ı Kerim olduğu için bu sorunu öncelikle dil ve Kur'an bütünlüğü içerisinde halletmeye çalışacağız. Zira "iğne, ancak kaybedildiği yerde aranırsa bulunur!"²

Kur'an'ın, Cibril vasıtasıyla Resûlullah'a inzal keyfiyeti, Arap lisanı ile indirilen âyetlerin mahiyeti ve Kelâmullah'ın, *Arap lisanı* ile *lafz*, *nazım*, *mana* ve *beyan* olarak Allah'a aidiyeti hakkında Kur'an'a dayalı bilgiler vermeye çalışırken, yaklaşık çeyrek asır boyunca pasajlar halinde inzal edilen âyetlerin sûreler içerisindeki tanzim şeklini tespit edeceğiz. Bu arada "sûreler içerisinde âyetlerin tevkîfî olduğu" sözünün ne anlama geldiği hakkında bir fikir edinmiş olacağız.

Üçüncü Bölüm'de ise, Levh-i Mahfûz'dan Hz. Muhammed'in kalbine/hafızasına "tevkîfî" olarak kaydedilen soyut metin parçalarının, yaklaşık 23 yıl süren tebliğ döneminde, Resûlullah'ın (s.a.v.) talimatıyla vahiy kâtiplerine yazdırılması, okunması, ezberlenmesi ve yaşanan bir hayat kitabı haline getirilmesi... İnzal süreci tamamlandıktan sonra "Mushaf-ı Şerîf" olarak da adlandırılan "Resmî Mushaf"ta derlenmesi ve "mütevatir" bir haber olarak bize kadar intikal ettirilmesini yine sahih kaynaklardan derleyip anlatacağız.

Hiç şüphesiz samimi ve ciddi gayret bizden muvaffakiyet ise Yüce Mevlamızdandır...

21. 06. 2013

Prof. Dr. Mehmet Zeki DUMAN

² Nakledildiğine göre, Nasreddin Hoca, bir gün evinin önünde yere eğilmiş, dikkatle bir şeyi arayıp bulmaya çalışıyormuş. Oradan geçen komşusu sormuş: Hoca ne arıyorsun? Hoca cevap vermiş: Elimdeki iğneyi düşürdüm, onu arıyorum. İğneyi sen nerede düşürdün? Evin içinde. Peki, neden burada arıyorsun, düşürdüğün yerde arasana! Deyince; Hoca şu cevabı vermiş: Orası karanlık, burası ise aydınlık, o sebeple burada arıyorum...